

MEÄN VÄYLITTEN JA IHMISTEN PUOLESTA

Muistio Maa- ja metsätalousministeriön selvityksestä 31.01.2012
**SELVITYS HALLITUKSEN ITÄMEREN LOHENKALASTUSTA
KOSKEVASTA KANSALLISESTA JA EU-POLITIIKASTA**

Maa- ja metsätalousvaliokunta
Ympäristövaliokunta
Suuri valiokunta

Tausta

Eduskunnan suuri valiokunta on kokouksessa 11.11.2011 hyväksymässään lausumassa (SuVX113/2011 vp) kirjannut, että "*Suuri valiokunta edellyttää, viitaten perustuslain 97 ja 47 §:ään että valtioneuvosto toimittaa suurelle valiokunnalle sekä maa- ja metsätalousvaliokunnalle 15.12.2011 mennessä kattavan selvityksen hallituksen Itämeren lohenkalastusta koskevasta kansallisesta ja EU-politiikasta.*

Selvityksessä tulee käsitellä mm. arviota Itämeren lohikantojen tilasta ja kalastuksen kestävyydestä sekä hallituksen käsitystä lohenkalastuksen eri intressiryhmien etujen arvioinnista ja yhteensovittamisesta." Ministeriö on pyynnöstään saanut lisää aikaa selvityksen antamiseen 31.01.2012 saakka.

Arvoisa kansanedustaja;

Suomen "lohipolitiikkaa" on harjoitettu ilman, että jokivartiset olisivat päässeet vaikuttamaan siihen nouseeko lohi takaisin kotijokiinsa. Puolet Itämerellä kalastetuista lohista on Tornionjoen kantaa, mutta jokivarresta ei ole koskaan kelpuutettu edustajaa edes rannikkokalastuksen lohiasetustyöryhmiin puhumattakaan vaikuttamisesta päätöksiin Euroopan Unionin tasolla. On katsottu, että muut pystyvät paremmin arvioimaan lohikysymystä ja että lohi ei jokivarsille kuulu. Olemme vahvasti eri mieltä, josta syystä esityksessämme on mukana tunnetta, mutta se lienee sallittua kun huomioon otetaan se järkyttävä omaisuuden riisto, mikä Suomen valtion toteuttamana on suoritettu jokivarsilta meren syvyyksiin.

MMM ei ole vastannut kansalaisjärjestöjen toistuviin vaatimuksiin lohistrategian laatimisesta Suomeen. Niinpä on erinomaista, että Eduskunta on kiinnittänyt huo-

miota lohipolitiikkaan ja sen puuttumiseen Suomessa. On merkillepantavaa, että vaikka Eduskunta kysyi valtioneuvoston kantaa Itämeren lohenkalastusta koskevasta kansallisesta- ja EU-politiikasta, niin vastaajana on Maa- ja metsätalousministeriö. Tämä asetelma kuvaa sitä kuinka ammattikalastukseen orientoitunut MMM:n Kala- ja riistaosaston elinkeinokalatalouden yksikkö yksin määrittelee Suomen ”lohipolitiikan”.

Ministeriön vastaus Eduskunnalle on pintapuolinen ja väistelevä, toki joiltakin osin mahdollisuuksia antava. Ministeriön vastauksessa lohikysymystä ei vielä-kään oikeasti avata. Esimerkki väistämisestä: ”Maa- ja metsätalousministeriö antaa kevätkauden aikana U-jatkokirjeen ehdotuksesta eikä siten tässä selvityksessä tarkemmin käsittele siihen liittyviä asioita. Ehdotetun asetuksen voimaan tuleminen muodostaa aikanaan kehiksen Euroopan unionin lohipolitiikalle.”

Sektoriministeriön selvityksessä ei avata tärkeitä kysymyksiä: MMM väistelee biologisia perustarpeita eikä mitenkään puutu oikeudenmukaisuus-, laillisuus- tai taloudellisuuskysymyksiin. Maa- ja metsätalousministeriö on kerta kaikkiaan väärä taho hallinnoimaan lohiasioita.

Selvityksellä ylläpidetään lohenkalastuksen etuotto-oikeutta merten kalastajilla mitenkään huomioimatta sitä tosiseikkaa, että lohi, jokien kala, on riistetty jokivarsien ihmisiltä. Suomen edun ja tiedemiesten esitysten vastaisesti ministeriö sooloihi lohikiintiöasiassa Euroopan kalastusneuvostossa. Suomen vaatima suurrempi lohikiintiö olisi nostanut kokonaissaalista, mutta pienentänyt Suomen omaa saalista merellä ja vähentänyt lohien pääsyä jokiin tuottaen siten paitsi taloudellista vahinkoa myös suurta vahinkoa jokien luonnonlohikannoille. Suomen käyttäytymistä pidettiin brutaalina vaikka MMM nyt kauniisti sanoo yhtyvänsä tiedemaailman arvioon Itämeren lohikantojen tilasta. Käytännön toimenpiteet osoittavat aivan muuta:

Lohimäärien romahduksesta ja Lapin Ely-keskuksen vastustuksesta huolimatta MMM lisäsi viime keväisellä asetuksella (436/2011) Tornionjokisuun merialueelle kalastuspäiviä ja avasi omien linjausten vastaisesti rysäpyynnin myös harrastelijoille. Ministeriö kävi talvella 2011 neuvotteluja Ruotsin kanssa kyseisen alueen kalastuksesta, ja esitti Ruotsille kalastuksen aloituspäivämäärän siirtämistä myöhemmin (29.6.) alkavaksi. On aivan käsittämätöntä, että MMM runnoi sitten kalastusta aikaistaneen (25.6.) poliittisesti herkän asetuksen oman esityksen (29.6.) vastaisesti läpi ja vieläpä (!) virkamieshallituksessa. Kaiken huipuksi MMM perusteli kalastuspäivien lisäämistä kalastuksen rajoittamisella, vaikka kalastusta ei miltään osin rajoitettu. Ministeriön sanojen ja tekojen väliseen yhteyteen on opittu suhtautumaan varauksella.

Padottujen jokien suualueille on rajattu viljeltyjen kalojen pyytämiseksi ns. terminaalikalastusalueita, joissa kalastusta ei ole ollut tarvetta säädellä samalla tavoin kuin muualla, missä myös luonnonlohet vaeltavat. Eduskunnan velvoittamana MMM teetätti Kemin terminaalikalastusalueen kalakannoista selvityksen, koska oli vahvoja epäilyjä siitä, että kyseisellä alueella kalastetaan runsaasti myös luonnonlohta. MMM ei ryhtynyt Eduskunnan vaatimiin kalastuksen tiukentamistoimenpiteisiin, vaikka tehdyn selvityksen perusteella jopa puolet alueen saaliista osoittautui luonnonlohiksi.

MMM viittaa ministeri Anttilan asettaman tutkijatyöryhmän mietintöön (31.10.2011) josta on lainattu tiivistelmä. Tutkijatyöryhmän mietintö sisältää tiivistelmän lisäksi paljon erittäin huolestuttavaa tietoa. Myönteistä on, että MMM nyt vihdoin myöntää post-smolttikuoilleisuuden. Tosin se kertoo asian tulleen ongelmaksi vasta 2000-luvun alussa vaikka kyse on kymmenen vuotta pitempään jatkuneesta trendistä eikä mikään viittaa tilanteen parantumiseen RKTL:n mukaan. Vielä kaksi vuotta sitten MMM väitti internetsivullaan, että poikaskuoilleisuudessa ei ole enää takavuosien ongelmia:

http://www.mmm.fi/fi/index/luonnonvarayhteisty/uutiset/091210_lohitilastot.html

Ministeriö myöntää nyt myös Puolan 15 vuotta jatkuneen laittoman kalastuksen Itämerellä, kun vielä viime vuonna MMM:n mukaan siitä ei ollut todisteita, vaan ainoastaan indikaatioita. Myönteistä on myös se, että valtioneuvoston EU 17 kalastusjaostoa on kerrotulla tavalla laajennettu, vaikkakin vasta tehdyn kantelun seurauksena.

Ministeriön taholta on kuultu useaan otteeseen suostumista rannikon kalastusta koskevan lohiasetuksen muuttamiseen, mutta käytännön toimiin MMM ei ole ryhtynyt. Lohiasetusta ei yllättäen esitetä tänä vuonna muutettavaksi. Esitetyt muut toimenpiteet ovat kaunista kieltä, mutta montako lohta niillä saadaan kotijokiinsa?

- 1) Pääaltaan 1-2 aluksen kalastuksen minimointi ei tarkoita käytännössä mitään, jos kalastusta ei lopeteta. MMM antoi veto-oikeuden Ahvenanmaalle siimakalastuksessa.
- 2) Kalastajakohtainen kiintiö ei vaikuta sinänsä kalastettavien kalojen määrään. MMM:n ylisuurten kiintiöiden politiikalla saalis paremminkin kasvaa, koska Ruotsi on nyt voimakkaasti rajoittamassa lohenkalastusta Itämeren pääaltaalla ja kaikki Perämeren jokiin vaeltavat ruotsalaiset lohet vaeltavat kotijokiinsa Pohjanlahdella Suomen rannikon kautta.
- 3) Muiden kuin kaupallisten kalastajien lohenpyyntikieltoa on vaikea uskoa, kun vain vajaa vuosi sitten ministeriö lisäsi heidän kalastusta asetuksella 436/2011.
- 4) Lohien merkintävaatimus on erittäin hyvä ja voi vähentää lohien tappamista, mutta saaliskalojen merkintävaatimus tulee toteutettavaksi muutenkin elintarviketurvallisuusasiana, ilman että se olisi lohipoliittinen asia.
- 5) MMM on ilmoittanut itse, että lohen ajosiimapyynnin lopettaminen on mahdollon asia sovittavaksi, joten sen esillä pito on mitä ilmeisimmin lumetta, sillä ministeriö itse ei ole asian suhteen ollut mitenkään aktiivinen. Tornio-Muoniojoki-seuran ajosiimakalastuskieltoa koskevaan esitykseen 27.7.2010 MMM suhtautui pilkallisesti varoittaen, että tällaiset puheet johtavat siimapyynnin kieltämiseen myös joella.

Luonnonlohikantojen säästymisen kannalta ei ole merkitystä, pyydetäänkö lohi ajosiimalla alamittaisena vai täyskasvuisena. MMM esittää aiheesta arvostelua ajosiimakalastusta kohtaan. Haluamme kuitenkin muistion, missä MMM esittää ajosiimapyynnin kieltämistä. Perusteluihin voisi liittää myös eläinräökkäyksen, koska katkenneiden siimojen vuoksi tuhansille lohille jää ruostumaton koukku elimistöönsä. Lohen ajosiimakalastuksen totaalikiellolle on selvät perusteet.

Lohenkalastuksen omistusoikeuden tunnustaminen ja regalesta luopuminen on toteutettava koko jokivarren alueella.

Tornionjokivarrelta olemme jo pitkään esittäneet lohisaaliin kertakaikkista ilmoitusvelvollisuutta, joten tervehdimme tyydytyksellä ministeriön aikomusta sen toteuttamiseksi. Esityksessä paljastuu kuitenkin yksi erittäin suuri kalastajien yhdenvertaisen kohtelun vastainen tilanne: Ministeriö esittää ilmoitusvelvollisuutta vain kalastuskortin ostaneille. Kalastuskorttia ei vaadita joen verkkopyytäjiltä, vaikka he saavat huomattavan suuren osan jokisaaliista. Ministeriön esityksen mukaan yksi merkittävä ryhmä jäisi edelleen tilastoinnin ulkopuolelle. Esitetty tilastointimalli ei paranna lohisaaliiden tilastointia ellei myös kalastuskorttikäytäntöä muuteta.

Valtio nähtävästi katsoo palauttaneensa lohenkalastuksen omistusoikeuden osalle jokivarren kalastajista, koska mitään maksua ei kaikilta peritä. Lohenkalastuksen omistusoikeuden tunnustaminen ja regalesta luopuminen on toteutettava koko jokivarren alueella. Kalastuskorttivaroilla kustannetaan valvontahenkilöstöä ja senkin vuoksi käytännön tulisi olla yhdenmukainen. Valvonnan tehokkuuden kannalta parasta ja valtiolle ilmaista kalan yksilökohtaiseen arvoon perustuvaa keinoa, ohjeellisten arvojen määräämistä myös riistakaloille kuten lohelle, ei esitetä toteutettavaksi.

Tornio-Muoniojokivarressa on rajajokisopimusalueella kiinteistökohtaisia erityisperusteisia kalastusoikeuksia, joita ei ole oikeustoimella isojaossa tai sen jälkeen siirretty. Nämä oikeudet olisi pitänyt selvittää ennen rajajokisopimuksen voimaan saattamista.

MMM runnoi rajajokisopimuksen voimaan lupaamalla kiinteistönomistajille käynnistää selvityksen erityisperusteisista lohenkalastusoikeuksista v. 2011 seuraavasti (HE 264/2009 vp): *"Lapin alueen väestöllä voi olla myös erityisperusteisia oikeuksia esimerkiksi kalastukseen. Näihin erityisperusteisiin oikeuksiin ei sopimuksessa puututa. Kiinteistölle kuuluvat erityisperusteiset kalastusoikeudet tulisi kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 101 §:n mukaan selvittää ja ratkaista kiinteistönmääritystoimituksessa.*

Kiinteistönmääritystoimitus tehdään lähtökohtaisesti kiinteistön omistajan tai muun asianosaisen hakemuksesta, mutta toimituskustannukset voidaan lain edellytysten täytyessä maksaa myös valtion varoista. Tarkoituksena on, että Maanmittauslaitos käynnistäisi erityisperusteisten kalastusoikeuksien selvittämiseksi tarpeelliset kiinteistönmääritystoimitukset sopimusalueella vuonna 2011."

MMM ei ole kuitenkaan antanut kyseistä toimeksiantoa Maanmittauslaitokselle, joten mitään kiinteistönmääritystoimituksiakaan ei ole aloitettu. Nyt näyttää siltä, että valtioneuvoston lupauksen tarkoituksena olikin vain saada kiinteistönomistajat hyväksymään kiistelty rajajokisopimus.

MMM "unohti" selvityksessään jokivarsien selvittämättömät oikeudenmukaisuus- ja laillisuuskysymykset täysin, vaikka EU:n uuden YKP:n yhtenä keskeisenä kysymyksenä on TAC-kiintiöiden muuttaminen kansallisista kiintiöistä merialuiden elinkeinokalastajien kiinteäksi omaisuudeksi. Eduskunnan on estettävä suuri vääryys, joka tapahtuisi, jos jokialueiden ylimuistoiset kalastusoikeudet jaettaisiin

siin merialuiden ammattikalastajille Puolaan, Tanskaan, Ahvenanmaalle, Poriin ja Vaasaan! - Viittaamme vesiylioikeuden päätökseen 9.6.1982 (VYO 33/1982).

Suomen asema suhteessa YK:n merioikeusyleissopimukseen.

Ministeriö käsittelee selvityksessään Suomen asemaa suhteessa YK:n merioikeusyleissopimuksen sitovuuksiin. Haluamme tuoda esille ensinnäkin sen, mitä hallituksen esityksessä 1996 merioikeussopimuksesta sanottiin:

2. Yleissopimuksen keskeinen sisältö ja Suomea koskevat näkökohdat (HE 12/1996) ”*Merioikeusyleissopimus kattaa kaikki merten käyttömuodot pyrkien saavuttamaan tasapainon näitä koskevien vastakkaisten intressien välille. Rantavaltion aluemerenn enimmäisleveydeksi määritetään 12 meripeninkulmaa; kaikille valtioille turvataan kuitenkin oikeus ns. viattomaan kauttakulkuun aluemerenn läpi. Rantavaltion etuoikeus luonnonvarojen hyödyntämiseen ja säilyttämiseen vahvistetaan 200 meripeninkulmaan ulottuvalla talousvyöhykkeellä. Kaikkien valtioiden on kuitenkin turvattava elollisten ja elottomien luonnonvarojen riittävyys ja pyrittävä sopimusteitse ja kansainvälisissä järjestöissä toimimaan niiden oikeudenmukaiseksi jakamiseksi.*”

Lohikantoja pitää pyrkiä siis suojelemaan ja jakamaan oikeudenmukaisesti.

MMM viittaa selvityksessään toimivallan siirtoon seuraavasti: ”*Suomi on merioikeusyleissopimuksen ratifioinnin yhteydessä omalta osaltaan ja osana Euroopan yhteisöä antanut lausuman, jossa muun muassa todetaan, että yhteisön jäsenvaltiot ovat kalavarojensuojelun ja hoidon osalta siirtäneet toimivallan yhteisölle.*”

Toimivallan siirrosta on kuitenkin sovittu seuraavaa:

”*Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimusta ja sen XI osan soveltamiseen liittyvää sopimusta sovelletaan Euroopan yhteisölle siirretyn toimivallan osalta alueisiin, joihin sovelletaan yhteisön perustamissopimusta siinä, erityisesti sen 227 artiklassa määrättyjen edellytysten mukaisesti.*”

Tätä ilmoitusta ei sovelleta jäsenvaltioiden alueisiin, joihin mainittua perustamissopimusta ei sovelleta, eikä se rajoita asianomaisten jäsenvaltioiden mahdollisia toimia tai kannanottoja yleissopimuksen ja sopimuksen johdosta kyseisten alueiden puolesta ja niiden etujen suojelemiseksi.

Edellä mainittujen määräysten mukaisesti tässä ilmoituksessa eritellään toimivalta, jonka jäsenvaltiot ovat siirtäneet yhteisölle perustamissopimusten nojalla yleissopimuksen ja sopimuksen alaan kuuluvissa asioissa.

Yhteisön toimivallan ulottuvuutta ja käyttöä kehitetään niiden luonteen vuoksi jatkuvasti ja yhteisö täydentää tai muuttaa tätä ilmoitusta tarvittaessa yleissopimuksen liitteessä IX olevan 5 artiklan 4 kappaleen mukaisesti.

Yhteisöllä on tietyissä asioissa yksinomainen toimivalta, kun taas toisissa asioissa se jakaa toimivallan jäsenvaltioidensa kanssa.

1. *Asiat, joissa yhteisöllä on yksinomainen toimivalta:*

*yhteisö ilmoittaa, että sen jäsenvaltiot ovat siirtäneet sille toimivaltansa **merien kalavarojen säilyttämisen ja hoidon osalta***

Sopimusteksti on yksiselitteinen ja selvä: Suomi on siirtänyt toimivaltansa (**vain merien kalavarojen osalta**. - Ministeriön tekstistä siis puuttui yksi (oleellisin) sana. YK:n Merioikeusyleissopimuksen V osan 66 artikla 'Anadromiset kannat', ns **kutuvaltioperiaate, on poikkeuspykälä, joka erottaa anadromiset kannat merien kaloista määrittäen yksiselitteisen selvästi lohen jokien luonnonvaraksi**: ”States in whose rivers anadromous stocks originate” [originate = olla peräisin]. - Ilman mainittua poikkeusta koko 66 artikla olisi tarpeeton.

Lohen [Salmo salar] asemaa jokien elävänä luonnonvarana tukee myös EU:n luontodirektiivin 92/43/ETY (1) liitte II, jossa luetellaan ne yhteisön kannalta tärkeät eläin- ja kasvilajit, joiden suojelu edellyttää erityisten suojelualueiden nimeämistä (Natura 2000-alueet). Lohen osalta nämä alueet on nimettävä vain makean veden ympäristöissä.

Eri jokien luonnonlohikantojen erottaminen toisistaan on merialueen sekakantakalastuksessa täysin mahdotonta, joten alkuperämaat Suomi ja Ruotsi eivät voi suojella heikentyneitä luonnonlohikantojaan Rion sopimuksen mukaisesti niin kauan, kun EU-hallinnoi yksinomaisella toimivallalla lohenkalastusta Itämerellä ja EU sallii Itämerellä lohen kaupallisen sekakantakalastuksen. – Jos esimerkiksi Simojoen lohi häviää luonnosta, niin mahdollisessa kansainvälisessä oikeudessa ennemmin Suomi alkuperämaana katsotaan vastuulliseksi kuin EU?

YK:n merioikeusyleissopimuksen kutuvaltioperiaate on osa Suomen lainsäädäntöä (50/1996) ja siinä sanotaan mm: ”*Alkuperävaltio voi määrätä joissaan alkunsa saavien vaelluskalakantojen suurimmat sallitut kokonaissaaliit kuultuaan ensin samoja kantoja kalastavia, kohdissa 3 ja 4 mainittuja, valtioita.*” Näin ollen Maa- ja metsätalousministeriö ei voi esitetyllä tavalla vähätellä oikeuksiamme lohiamme kalastuskiintiöihin.

Viittaamme hallituksen esitykseen (HE 12/1996) ja toteamme, että esim. Simojoen lohiluonnonvaran oikeudenmukaista jakamista ei ole se, että Simojoen lohiet pyydetään jopa minkiruoaaksi Tanskassa. Mikäli toimivallan olisi joskus katsottu ulottuneen jokien elävään luonnonvaraan, niin vaadimme Suomea toimimaan tulokinnan muuttamiseksi, koska ”*toimivallan ulottuvuutta ja käyttöä kehitetään niiden luonteen vuoksi jatkuvasti*”, kuten yllä lausumassa todetaan. Emme vaadi suhteellisen vakauden käsitteen poistamista YKP:stä, mutta vaadimme, että YKP:n suhteellisen vakauden periaatetta ei pidä käyttää Itämerellä vaeltaviin luonnonlohikantoihin.

Jokivarren ihmisille tärkein mittari on jokeen nousevien lohien määrä. Lohia on oltava kylliksi sekä poikastuotantoa, että kalastusta varten.

Ministeriö hehkuttaa, kuinka Tornionjoen poikastuotanto on kymmenkertaistunut, ja että poikastuotanto on tärkein indikaattori. Poikastuotanto on voinut suhteellisesti ottaen kasvaa, kun MMM on ajanut lohikannan aikanaan sukupuuton partaalle. Kun läheltä nollaa lähdetään, niin päästään tuhansien prosenttien kasvulukuihin. MMM ei kerro sitä, että 2011 mereen vaeltaneet 2,01 miljoonaa poikas-

ta ovat peräisin 2006 ja 2007 vuosien nousijoista. MMM ei mitenkään viittaa jokeen nousseiden emokalojen romahtamiseen kolmena viimeisenä kesänä.

Ruotsin Fiskeriverket'in ja RKTL:n yhteinen raportti 28.2.2011 antoi joessa kuteville lohille tavoitemäärän. Raportin mukaan 25 prosentin riskikertoimella vaadittaisiin 38.000 kutulohta, jotta saavutettaisiin 1,3 miljoonan vaelluspoikasen taso. Kattilakosken laskurin asentamisen jälkeen kolmena viime kesänä jokeen nousi lohia (>60cm) seuraavasti:

2009 26.000 lohta, joista joella kalastettiin 6.000 – kutukaloja oli vain 20.000 kpl
2010 16.000 lohta, joista joella kalastettiin 4.000 – kutukaloja oli vain 12.000 kpl
2011 20.000 lohta, joista joella kalastettiin 5.000 – kutukaloja oli vain 15.000 kpl

Kolmen viimeisen vuoden keskiarvona kutukaloja on ollut alle 16.000 kpl, joka ei ole lähelläkään vähimmäistavoitetasoa 38.000 kutulohta. Kutuparien muodostumista ja luonnon tasapainoa rikkoo (!) erityisesti se, että naaraita myöhemmin kudelulle vaeltavat uroskalat joutuvat tehokkaan pyynnin kohteeksi ”siian pyynnin” saaliina.

Ministeri Anttilan asettaman tutkijatyöryhmän mietinnön (RKTL 12/2011 s.6) mukaan vuosien 2010 ja 2011 kutukanta ei Tornionjoella todennäköisesti riitä tuottamaan ICESin esittämän vähimmäistuotannon tasoista vaelluspoikasmäärää. Tutkijatyöryhmän tiivistelmässä, heti sen ensimmäisessä lauseessa, viitataan erityisesti siihen, että: ”*Kansainvälisen merentutkimusneuvoston (ICES) vuonna 2011 tekemän arvion mukaan useat Perämeren luonnonlohikannat ovat lohikantojen pitkäaikaisen elpymisen ja suojelun mahdollistavalla vähimmäistasolla tai lähellä sitä.*”

Ministeriö ei kuitenkaan esitä huolestumistaan laskeneista nousulohimääristä tutkijoiden tapaan. Näin ollen voidaan väittää, että Ministeriön ”lohipolitiikka” on vain merialuiden ammattikalastajien edunvalvontaa, kun se tarkoitushakuisesti ylistää Tornionjoen poikastuotantoa esittämällään tavalla. Maa- ja metsätalousministeriö on kerta kaikkiaan väärä taho hallinnoimaan lohiasioita.

**Jos lohikanta ei kestä kalastusta kotijoessaan,
niin ei se kestä sitä missään muuallakaan.**

Rajajokisopimuksen mukaan ”*Kalastus on sallittua jos se on kohtuullista Tornionjoen kalastusalueen kalakantojen suojelun ja kestäväen käytön kannalta.*” - Kun minimitavoitteesta on jääty yli puolet, niin kalastus ei ole ollut kohtuullista. Jos lohenkalastusta ei voida harjoittaa kohtuullisuuden nimissä joella, niin ei se voi olla kohtuullista myöskään merellä.

MMM:n lohiselvityksessä sanotaan: ”*ICES:n mukaan lohikannan tila on MSY tasolla jos vaelluspoikasmäärät ovat 75 % joen arvioidusta tuotantopotentiaalista. Euroopan komissio käyttää samaa 75 % tasoa ehdotuksessaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Itämeren lohikannan ja kyseistä kantaa hyödyntävien kalastusten monivuotisesta suunnitelmasta.*”

MMM tulkitsee vapaasti käytettyä 75% poikastuotantotasoa. MMM antaa vaikutelman että Pohjanlahden lohikannat olisivat jo riittävällä tasolla. ICES luokittelee

raportissaan lohikannat neljään luokkaan niiden mahdollisuudesta saavuttaa 75 % potentiaalityöntä. Luokat ovat taulukossa 8.4.14.2: *Very likely, Likely, Uncertain, Unlikely*. Vain yksi 27 lohikannasta, Uumajajoen-Vindeljoen kanta, on luokassa likely. Kaikki muut lohikannat ovat luokassa uncertain tai unlikely! MMM katsoo riittäväksi, kun muutama kanta on pitkäaikaisen elpymisen ja suoje- lun mahdollistavalla vähimmäistasolla tai lähellä sitä, kun Euroopan Komissio vaatii YKP uudistuksessa, että kalakannat tulee palauttaa MSY-tasoa suuremmiksi v. 2015 mennessä (10. art.) Tässä on iso ero vaadittavien emokalojen suhteen, mutta sitä MMM ei halua kertoa.

MSY-taso tarkoittaa käytännössä tuotantoa merelle ja niin pientä määrää lohia jokiin, että poikastuotanto osin täyttyy, mutta kalastus joessa ei ole juurikaan mahdollista. Se on kuin jos ohrankylvössä siemenvilja annettaisiin jokivarren asuk- kaiden suojeltavaksi, mutta itse sato puitaisiin merellä. Jotta lohi suojeltuisi tans- kalaisille ja puolalaisille, madekoukkujen pitokin on syystalvella kielletty jokivar- tilta! Puhuminen lohen 75%:n MSY-tasosta loukkaa jokivarsien ihmisiä.

Simojoen lohikannan kehittymisestä MMM antaa selvityksessään valoisan kuvan seuraavasti: *"Simojoen lohikannan elpyminen on myös alkanut 1990-luvun lo- pussa. Simojoen tuottamat vaelluspoikasten määrät eivät kuitenkaan ole kehittä- neet yhtä hyvin kuin Tornionjoella."*

Voi sen kai väistäen sanoa noinkin, kun Simojoen vaelluspoikasmäärät ovat vä- hentyneet 2000-luvulla. Simojokeen nousee vuosittain vai noin tuhat lohta. ICES:n raporttien mukaan Simojoen luonnonlohia oli Itämeren saaliissa 2% 2010 ja 3% 2011. Näin ollen tuhannet Simojoen lohet joutuvat kalastuksen kohteeksi meriva- elluksella. Jokeen ei riitä lohia edes kannan kehittymistä varten puhumattakaan kalastuksesta. Viime kesinä Simojoesta on saatu vain muutama lohi. Tilanne on joella katastrofaalinen, josta syystä kalastusmatkailuun satsanneet yrittäjät ovat liki mahdottoman tilanteen edessä. Professori Kuikka katsoi lausunnossaan, että Simojoella lohikanta ei kestä kalastusta lainkaan vaatien lohenkalastuskieltoa Si- mojoelle. Jos lohikanta ei kestä kalastusta kotijoessaan, niin ei se kestä sitä mis- sään muuallakaan.

Maa- ja metsätalousministeriö ei piittaa tippaakaan siitä, että rannikkokalastuk- sessa Selkämerellä ja Merenkurkussa kalastus kohdistuu voimakkaan häviämisi- han alaisiin lohikantoihin. YK:n merioikeusyleissopimuksessa tarkoitettun alkupe- rämaa Ruotsin näitä heikkoja kantoja kohtaan toteuttamaa suojelua tulisi kunni- oittaa. Rannikkokalastuksen asetuksen korjaaminen on esitetyn valossa välttämä- töntä. Se puuttuu MMM:n keinovalikoimasta. Ministeriön esittämät toimet eivät ole riittäviä.

Olisi erinomainen asia, jos Eduskunnan jokin valiokunta ja MMM pitäisivät lohi- seminaarin esimerkiksi Simon Eräkeskuksessa tai Lohirannassa. Näin Simojoen todellinen tilanne valkenisi, eikä lohivilannetta arvioitaisi MMM:n epämääräisesti esitettyjen myönteisten arvioiden perusteella.

Viranomaisilta pitää edellyttää rehtiyttä.

Maa- ja metsätalousministeriön selvityksessä käsitellään harhaanjohtavasti lo- henkalastajien muita saaliita ja lohenkalastuksen merkitystä rannikkokalastuk-

sen yleisiin toimintaedellytyksiin. Ministeriö sortuu jälleen epärehellisyyteen laskiessaan lohenkalastajiksi myös yhden sivusaaliina saadun lohien saaneet kalastajat. Heidän muuta saalista ei rehellisesti arvioiden voi pitää lohenkalastuksesta (!) riippuvaisena. Vastaava bluffi meni läpi kalastuskiintiöasiassa lokakuussa 2011, jolloin silloinen muistio pidettiin pitkään salaisena. Ammattikalastuksen saalis- ja pyydyskoostumus selviää Suomen virallisesta tilastosta ammattikalastusmerellä 2010.

Viittaamme erityisesti ministeriön kohdan 6 – ***Intressiryhmien etujen arviointi ja yhteensovittaminen*** lopuksi esittämään tavoitteeseen: ”*Maa- ja metsätalousministeriön tavoitteena on, että eri kalastajaryhmiä kohdellaan yhdenvertaisesti ja oikeudenmukaisesti ja että vuosikymmeniä jatkuneeseen konfliktiin löydetäisiin ratkaisuja. Ministeriö toivoo, että kaikkien organisaatioiden ja sidosryhmien lähtökohtana olisi kaikkia kalastajaryhmiä kunnioittava lähestymistapa ja oikeudenmukaisten sekä yhdenvertaisten ratkaisujen hakeminen tähän monitahoiseen kysymykseen.*” ja esitämme, että valtion hallintoviranomainen itse toimisi toivomallaan tavalla eikä olisi esteenä yhteisymmärryksen saavuttamiselle.

Perämeren kalatalousyhteisöjen liitto, Tornio-Muoniojokiseura ja Lapin kalatalouskeskus osoittivat aitoa yhteistyökykyä tehdessään 8.12.2011 MMM:lle esityksen toimenpideohjelmaksi, jolla voitaisiin turvata lohien pääsy jokiin, jokivarsien kalastus ja rannikkokalastuksen kestävä turvaaminen. Esitystä ovat tukeneet Lapin liitto sekä Pohjois-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan kalatalouskeskukset. Maa- ja metsätalousministeriö ei halunnut tarttua tähän 'historialliseen' mahdollisuuteen, vaan poimi vain rusinat pullasta. MMM:n suunnitelmat ovat vain hyvällä ilmaisulla kirjoitettua kaunokirjallisuutta, kun ministeriö pitää yllä epäluottamuksen ilmapiiriä. Viranomaisilta pitää edellyttää rehtiä.

Luonnonlohi ei ole isännätön esine.

Suomessa ei ole kansanvaltaisesti käsiteltyä lohipolitiikkaa eikä lohenkalastuksesta ei ole koskaan käyty asiallisesti arvokeskustelua. Kolonialismin periaatteita noudattaen lohien kalastus ja sen hallinnointi on väännetty merikeskeiseksi. Luonnonlohien ovat jokien kaloja, kuten YK:n merioikeusyleissopimus sen määrittelee, eikä luonnonlohikantoja voida onnistuneesti hallinnoida merilähtöisesti. (Se pitäisi viimeinkin uskoa.)

Itämeren maat ovat nailontekniikan kehittymisen myötä ottaneet jokien lohien haltuunsa piittaamatta jokivarsien alkuperäisten asukkaiden laillisista oikeuksista. MMM on erottamaton osa tätä ”uutta järjestelmää”, vaikka lohien kalastus merillä on bisneksenä tuottamatonta. Pelkästään hallinnon kustannukset ovat monta kertaa suuremmat kuin saaliin arvo. Tornionjoen ja Simojoen lohista päättävät kaikki Euroopan maat, Kreikka, Portugali, Italia, Saksa, Hollanti, Puola, Tanska, Itävalta, Ranska, Romania ja esimerkiksi EU-parlamentin kalastusjaoston puheenjohtajaksi noussut Espanja.

Tällainen järjettömyys pitää kyseenalaistaa, kun 97% kaikista Itämerellä pyydytystä lohista on lähtöisin Ruotsista ja Suomesta. On erityinen virhe, että Itämerellä lohta edelleen pidetään ja hallinnoidaan meren kalana. – Kannatamme talous-

kalojen tehokasta ja kestävästä kalastuksesta ja tuottamista kuluttajille, mutta ei sitä pidä perustella epärehdillä lohien ja jokivarsien kustannuksella.

Ministeriön suunnitelmista ei löydy sitovuutta siinä määrin, että ne onnistuisivat vakuuttamaan meitä jokivartisia siitä, että ministeriö haluaa lisää lohia jokiin paikallisten asukkaiden tarpeita ajatellen. – Ministeriö vastaa myös kalastusmatkailusta, mutta ministeriöstä ei ole saatu minkäänlaista kannustusta tämän elinkeinon kehittämiseksi. Elinkeinon halveksuntaa ja toimintamahdollisuuksien riistämistä on koettu sitäkin enemmän. Paljon mainostetussa Pellon seminaarissa ministeriön korkea virkamies haukkui jokivartiset naaraslohien tappamisesta. Se, että selvityksessä mainitaan Pellon seminaari, on kohteliasta, mutta ei anna yhtään lohta jokeen. Luvattua vaelluskalajakokonaisuuksia ei ole seminaarin jälkeen näkynyt, eikä kuulunut.

Jos ”lohipolitiikka” on lähtökohtaisesti sitä, että jokiin päästetään vain osa siemenviljasta (75%), kun varsinainen sato puidaan merillä, se takaa jokivarsilta riistetyin kalastuksen pysyvän edelleen jokivartisten tavoittamattomissa ja jokivarsien kuihtumisen sitä kautta. - Vuosittain Tornionjoen luonnonlohista ulosmitataan merellä noin 100.000, kun jokisaaliina on keskimäärin saatu n. 5.000 lohta. Kovan väännön tuloksena jokisaaliin osuus on edes tuo 5%, kun vuosikymmenien ajan se ei aina täyttänyt edes yhtä prosenttia.

Ministeriön ”lohipolitiikka” on jokivarsien ihmisiä loukkaavaa. - Hyväksyisikö Metsä-Suomen poliitikko sen, jos kansainväliset metsäyhtiöt tulevat omine lupinensa hakkaamaan hänen metsänsä tai naapuri kuokkii perunat hänen maastaan? Ei hyväksy. Miksi jokivartisten pitäisi hyväksyä se, että tanskalaiset ja puolalaiset, mutta myös ahvenanmaalaiset, porilaiset ja vaasalaiset pyytävät heidän lohensa. Tornionjoen lohi ei ole isännätön esine.

Pello 13. helmikuuta 2012

Kunnioitavasti

Kalervo Aska pj
Tornio-Muoniojokiseura ry

jokiseura@tornionjoki.fi
www.jokiseura.fi

Tiedoksi:

Eduskunnan oikeusasiamies
Valtioneuvoston oikeuskansleri
Valtioneuvoston kanslia
Oikeusministeri, Maa- ja metsätalousministeri, Ympäristöministeri

